

LATVIJAS REPUBLIKAS LIKUMS

PAR TAUTAS NOBALSOŠANU UN LIKUMU IEROSINĀŠANU

I NODAĻA

Vispārīgie noteikumi

1. pants. Tautas nobalsošanu rīko, ja:
  - 1) Saeima ir grozījusi Satversmes 1., 2., 3. vai 6. pantu;
  - 2) Valsts prezidents ir ierosinājis Saeimas atlaišanu;
  - 3) Valsts prezidents ir apturējis likuma publicēšanu uz diviem mēnešiem un šo divu mēnešu laikā ir saņēmts ne mazāk kā vienas desmitās daļas vēlētāju pieprasījums nodot apturēto likumu tautas nobalsošanai;
  - 4) Saeima nav pieņēmusi bez satura grozījumiem ne mazāk kā vienas desmitās daļas vēlētāju iesniegtu likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu.
2. pants. Tautas nobalsošanā un likumu ierosināšanā var piedalīties visi Latvijas pilsoņi, kuriem ir tiesības vēlē Saeimu.
3. pants. (1) Tautas nobalsošanu likumā noteiktajā kārtībā sagatavo un vada Centrālā vēlēšanu komisija, kura izdod arī nepieciešamās instrukcijas.
  - (2) Vēlēšanu komisiju locekļiem un vēlēšanu komisiju pilnvarotajām personām ir aizliegts aģitēt.

II NODAĻA

TAUTAS NOBALSOŠANAS SARĪKOŠANA

4. pants. (1) Lai Saeimas pieņemtais likums par grozījumiem Satversmes 1., 2., 3. vai 6. pantā iegūtu likuma spēku, tas nododams tautas nobalsošanai.
- (2) Tautas nobalsošana par šo Saeimas pieņemto likumu sarīkojama ne agrāk kā vienu mēnesi un ne vēlāk kā divus mēnešus pēc likuma pieņemšanas Saeimā.
5. pants. (1) Ja Valsts prezidents ir ierosinājis Saeimas atlaišanu, viņš paziņo par to Centrālajai vēlēšanu komisijai.
- (2) Tautas nobalsošana par šo Valsts prezidenta ierosinājumu sarīkojama ne agrāk kā vienu mēnesi un ne vēlāk kā divus mēnešus pēc ierosinājuma paziņošanas Centrālajai vēlēšanu komisijai.
6. pants. (1) Ja Valsts prezidents ir apturējis likuma publicēšanu, viņam ne vēlāk kā astotajā dienā, skaitot no likuma pieņemšanas Saeimā, likumu izsludināšanas kārtībā jāpaziņo apturētā likuma teksts un lēmums par likuma publicēšanas apturēšanu.
- (2) Pēc šāda paziņojuma Centrālā vēlēšanu komisija paziņo visām pilsētu un pagastu vēlēšanu komisijām, ka tiek uzsākta parakstu vākšana tautas nobalsošanas ierosināšanai, un nogādā tām parakstu vākšanas lapas pietiekamā skaitā.
7. pants. (1) Centrālā vēlēšanu komisija nosaka 30 dienu termiņu, kad parakstu vākšanas lapas, kurās vēlētāji var parakstīties, ir pieejamas katras pilsētas domes vai pagasta padomes noteiktajās vietās. Šīs dienas nosakāmas pēc kārtas, neietverot termiņā dienas, kad notiek Saeimas vēlēšanas, rajona padomes,

pilsētas domes vai pagasta padomes vēlēšanas vai tautas nobalsošana un kad parakstu vākšana tautas nobalsošanas ierosināšanai netiek pieļauta.

- (2) Vietas, kurās vēlētāji var parakstīties, iekārtojamas katrā pilsētā vai pagastā ar tādu aprēķinu, lai uz 10 000 vēlētāju būtu vismaz viena vieta, kur vēlētāji var parakstīties.
- (3) Šajās vietās aģitācija nav pieļaujama.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 26.07.95. likumu, kas stājās spēkā no 16.08.95.

8. pants. (1) Parakstu vākšanas lapās atzīmējams katra tautas nobalsošanas ierosinājuma parakstītāja vārds, uzvārds, personas kods un parakstīšanas datums.
- (2) Pirms ierosinājuma parakstīšanas pilsētas vai pagasta vēlēšanu komisijas loceklis vai vēlēšanu komisijas pilnvarotā persona pārbauda attiecīgā pilsoņa dokumentus un pēc parakstīšanas — pasē vai dokumentā, kas aizstāj pasi, izdara attiecīgu atzīmi.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 26.07.95. likumu, kas stājās spēkā no 16.08.95.

9. pants. (1) Pilsētu un pagastu vēlēšanu komisijas ne vēlāk kā trīs dienas pēc Centrālās vēlēšanu komisijas noteiktā parakstu vākšanas termiņa izbeigšanās nosūta parakstu vākšanas lapas Centrālajai vēlēšanu komisijai.
- (2) Lapas noslēdz ar attiecīgās pilsētas vai pagasta vēlēšanu komisijas zīmogu un priekšsēdētāja parakstu, kas apliecina, ka parakstu vākšana notikusi likumā noteiktajā kārtībā.

10. pants. (1) Centrālā vēlēšanu komisija saskaita parakstus, konstatē rezultātu, paziņo to Valsts prezidentam un publicē oficiālā laikrakstā. Ja tautas nobalsošanas ierosinājumu ir parakstījusi ne mazāk kā viena desmitā daļa no pēdējās Saeimas vēlēšanās

balsstiesīgo Latvijas pilsoņu skaita, Centrālā vēlēšanu komisija trīs dienu laikā izsludina tautas nobalsošanu.

- (2) Tautas nobalsošana par apturētā likuma atcelšanu sarīkojama ne agrāk kā vienu mēnesi un ne vēlāk kā divus mēnešus pēc tās izsludināšanas dienas.

11. pants. (1) Ja Saeima nav pieņēmusi bez satura grozījumiem ne mazāk kā vienas desmitās daļas vēlētāju iesniegto likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu, šis vēlētāju iesniegtais likumprojekts vai Satversmes grozījumu projekts nododams tautas nobalsošanai.

- (2) Tautas nobalsošana par vēlētāju iesniegto likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu sarīkojama ne agrāk kā vienu mēnesi un ne vēlāk kā divus mēnešus pēc vēlētāju iesniegtā likumprojekta vai Satversmes grozījumu projekta noraidīšanas vai tā pieņemšanas ar satura grozījumiem Saeimā.

12. pants. (1) Tautas nobalsošanas dienu nosaka un paziņo Centrālā vēlēšanu komisija.

- (2) Tautas nobalsošana rīkojama sestdienā.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 03.09.98. likumu, kas stājās spēkā no 09.09.98.

III nodaļa

Balsošana un balsu skaitīšana

13. pants. (1) Balsošana notiek aizklāti, Centrālās vēlēšanu komisijas noteiktajā kārtībā, izmantojot balsošanas zīmes.

(2) Balsošanas zīmes sagatavo Centrālā vēlēšanu komisija.

14. pants. (1) Balsošanas zīmē ierakstāms tautas nobalsošanai nodotais priekšlikums (šā likuma 1. pants), kā arī vārdi «par» un «pret».

(2) Ja vienlaikus notiek tautas nobalsošana vairākos šā likuma 1. pantā minētajos gadījumos, balsošanas zīmēm ir jābūt atšķirīgām.

15. pants. Balsošanas dienā balsošanas telpām jābūt atvērtām no pulksten 8 rītā līdz 8 vakarā. Pirms balsošanas sākuma vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs vai sekretārs vēlēšanu komisijas klātbūtnē, kā arī piedaloties klātesošajiem pilnvarotajiem novērotājiem no politiskajām organizācijām (partijām) un to apvienībām, pārliecinās par to, vai balsošanas kastes, kurās paredzēts iemest balsošanas zīmes, ir tukšas. Pēc tam balsošanas kastes aizzīmogo.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 26.07.95. likumu, kas stājās spēkā no 16.08.95.

16.pants. (1) Katrs balsotājs balso personiski. Ja balsotājs fizisku trūkumu dēļ pats nespēj balsot vai parakstīties balsotāju sarakstā, balsotāja klātbūtnē pēc viņa mutvārdu norādījuma atzīmes balsošanas zīmē izdara vai balsotāju sarakstā parakstās balsotāja ģimenes loceklis vai kāda cita persona, kurai balsotājs uzticas. Par to balsotāju sarakstā tiek izdarīta attiecīga atzīme. Šāda persona nevar būt attiecīgās vēlēšanu iecirkņa komisijas loceklis.

- (2) Balsotājs pēc savas izvēles var balsot jebkurā balsošanas iecirknī.
- (3) Karavīri balsošanas dienā atbrīvojami no dienesta pienākumiem uz laiku, kas nepieciešams balsošanai.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 03.09.98. likumu, kas stājās spēkā no 09.09.98.

- 17.pants. (1) Balsošanas telpās iecirkņa komisija, iepriekš pārliecinājusies, ka persona ir balsotājs un tās pasē nav atzīmes par piedalīšanos attiecīgajā tautas nobalsošanā, izsniedz tai balsošanas zīmi, kura apzīmogota ar attiecīgās vēlēšanu iecirkņa komisijas zīmogu. Pēc balsošanas zīmes izsniegšanas balsotāju sarakstā ieraksta balsotāja vārdu, uzvārdu un personas kodu un izdara pasē atzīmi, ka balsotājs piedalījies tautas nobalsošanā. Balsotājs parakstās balsotāju sarakstā.
- (2) Balsošanas telpās ierīkojama atsevišķa istaba vai nodaļums, kur balsotājs vienatnē var izdarīt nepieciešamās atzīmes, pēc savas izvēles atzīmējot ar atzīmi «+» vēlamo atbildi «par» vai «pret».
  - (3) Kad balsotājs balsošanas zīmē izdarījis nepieciešamās atzīmes, viņš to saloka un vēlēšanu iecirkņa komisijas locekļa klātbūtnē iemet balsošanas kastē.
  - (4) Balsošanas dienā pēc pulksten 8 vakarā balsošanas zīmes var nodot tikai tie balsotāji, kuri bija ieradušies balsošanas telpās pirms pulksten 8 vakarā. Pēc tam balsošanas telpas slēdz.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 03.09.98. likumu, kas stājās spēkā no 09.09.98.

18. pants. Ja atsevišķi balsotāji veselības stāvokļa dēļ nevar ierasties balsošanas telpās, iecirkņa vēlēšanu komisija pēc šo balsotāju vai citu personu rakstveida iesnieguma, kas reģistrēts īpašā žurnālā, uzdod diviem komisijas locekļiem organizēt balsošanu

šo balsotāju atrašanās vietā, nodrošinot aizklātumu. Citu balsotāju balsošana ārpus balsošanas telpām nav pieļaujama. Šie balsotāji balsošanas zīmi iemet atsevišķā aizzīmogatā balsošanas kastē, un viņi tiek ierakstīti atsevišķā balsotāju sarakstā.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 03.09.98. likumu, kas stājās spēkā no 09.09.98.

19. pants. (1) Balsu skaitīšana sākas tūlīt pēc vēlēšanu iecirkņu slēgšanas, bet balsošanas iecirkņos, kuros notiek balsošana pa pastu, — pulksten 8 vakarā trešajā dienā pēc balsošanas dienas.
- (2) Balsu skaitīšanu izdara iecirkņa vēlēšanu komisijas atklātā sēdē Centrālās vēlēšanu komisijas noteiktajā kārtībā.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 03.09.98. likumu, kas stājās spēkā no 09.09.98.

- 20.pants. (1) Balsotāji, kuri balsošanas laikā uzturas ārvalstīs, realizē savas tiesības piedalīties tautas nobalsošanā Latvijas Republikas konsulārajās iestādēs, kurām uzticēts veikt ar tautas nobalsošanu saistītos pienākumus.
- (2) Ja tautas nobalsošana notiek vienlaikus ar Saeimas vēlēšanām, tad balsošana ārvalstīs notiek visos vēlēšanu iecirkņos, kuri izveidoti likumā noteiktajā kārtībā.
- (3) Balsotāji, kuri balsošanas laikā uzturas ārvalstīs, var balsot arī pa pastu. Balsošana pa pastu notiek Saeimas vēlēšanu likumā noteiktajā kārtībā.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 03.09.98. likumu, kas stājās spēkā no 09.09.98.

- 20.¹pants. (1) Par nederīgām uzskatāmas:
- 1) saplēstas balsošanas zīmes;
  - 2) balsošanas zīmes, kas nav apzīmogotas ar attiecīgās vēlēšanu iecirkņa komisijas zīmogu;

- 3) balsošanas zīmes, kurās vienlaikus atzīmēta gan atbilde «par», gan «pret»;
  - 4) balsošanas zīmes, kurās nav atzīmēta ne atbilde «par», ne «pret».
- (2) Domstarpības par balsošanas zīmju derīgumu vēlēšanu komisija izšķir ar balsu vairākumu. Balsim sadaloties līdzīgi, izšķirošā ir vēlēšanu komisijas priekšsēdētāja balss.

Jauns pants pieņemts ar 03.09.98. likumu, kas stājās spēkā no 09.09.98.

21. pants. Balsošanas telpās aģitācija nav pieļaujama.

IV NODAĻA

LIKUMU IEROSINĀŠANA

22. pants. Ne mazāk kā 10 000 balsstiesīgajiem Latvijas pilsoņiem ir tiesības, norādot savu vārdu, uzvārdu un personas kodu, iesniegt Centrālajai vēlēšanu komisijai pilnīgi izstrādātu likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu. Katram parakstam jābūt apliecinātam pie zvērināta notāra vai pašvaldības institūcijā.
23. pants. (1) Konstatējusi, ka iesniegto likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu parakstījuši ne mazāk kā 10 000 balsstiesīgie Latvijas pilsoņi, Centrālā vēlēšanu komisija paziņo, ka tiek uzsākta parakstu vākšana šā likuma ierosināšanai, vienlaikus nogādājot visām pilsētu un pagastu vēlēšanu komisijām attiecīgo likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu, kā arī parakstu vākšanas lapas pietiekamā skaitā.

- (2) Paziņojums par likuma ierosināšanai nepieciešamo parakstu vākšanas uzsākšanu kopā ar iesniegto likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu publicējams laikrakstā «Latvijas Vēstnesis».

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 26.07.95. likumu, kas stājās spēkā no 16.08.95.

24. pants. (1) Parakstu vākšana notiek šā likuma 7.– 9. pantā noteiktajā kārtībā.
- (2) Pilsoņi, kuri parakstījuši iesniegto likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu šā likuma 22. pantā noteiktajā kārtībā, ieskaitāmi kopējā šā likuma ierosinātāju skaitā. Ja minētie pilsoņi parakstījušies arī šā panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā, viņu paraksti parakstu vākšanas lapās nav līdzskaitāmi.
  - (3) Centrālā vēlēšanu komisija saskaita parakstus un konstatē rezultātu, pēc tam ne vēlāk kā triju dienu laikā paziņo to Valsts prezidentam un nosūta viņam vēlētāju iesniegto likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 26.07.95. likumu, kas stājās spēkā no 16.08.95.

25. pants. (1) Ja likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu ir parakstījusi ne mazāk kā viena desmitā daļa no pēdējās Saeimas vēlēšanās balsstiesīgo Latvijas pilsoņu skaita, Valsts prezidents šo likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu iesniedz Saeimai.
- (2) Saeimai šis likumprojekts vai Satversmes grozījumu projekts jāizskata tajā sesijā, kurā tas iesniegts. Ja likumprojekts vai Satversmes grozījumu projekts iesniegts sesiju starplaikā vai ārkārtas sesijā, tas jāizskata nākamajā kārtējā sesijā vai šā likumprojekta vai Satversmes grozījumu projekta izskatīšanai īpaši sasauktā ārkārtas sesijā.

V NODAĻA

Nobeiguma noteikumi

26. pants. Valsts sedz tautas nobalsošanas izdevumus. Centrālā vēlēšanu komisija nosaka līdzekļu sadalījumu pilsētu, pagastu un iecirkņu vēlēšanu komisijām.

Pārejas noteikums

Ārvalstīs dzīvojošie balsotāji, kuri līdz balsošanas dienai nav saņēmuši Latvijas pilsoņa pasi, iecirkņa komisijai uzrāda vai nosūta Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes izdotu reģistrācijas lapu ar šā balsotāja personas kodu.

*Pārejas noteikums 1998. gada 3. septembra likuma redakcijā,
kas stājās spēkā no 09.09.98.*

Likums Saeimā pieņemts 1994. gada 31.martā.

Valsts prezidents izsludinājis Rīgā 1994. gada 20.aprīlī.

Likuma teksts sniegts ar grozījumiem, ko

Saeima pieņēmusi 26.07.95. (izsludināti 02.08.95.)

Saeima pieņēmusi 03.09.98. (izsludināti 08.09.98.)